DISPUTATIO SOLENNIS MEDICA,
DE

SOMNAMBULATIONE,

Quam
SUPREMO ANNUENTE NUMINE,
IN ILLUSTRI ACADEMIA FRIDERICIANA
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. FRIDERICO VVILHELMO,
ELECTORATUS BRANDENBURG. HEREDE, &c. &c.
Gratioſo Facultatis Medicæ Conſenſu,
PRAESIDE
DN FRIDERICO HOFFMANNO,
MEDICINÆ ET PHILOS. NATURAL. P. P. MEDICO
ELECTORALI AULICO, COLLEGII h. t. DECANO,
PATRONO AC PROMOTORE MEO ÆSTUMATISSIMO,
PRO GRADU DOCTORALI,
Immunitatibus atq; Privilegiis More Majorum rite impetrandis,
d. 23. Decembr. Anno M DCXCV. Horis ante- & pomeridianis
IN AUDITORIO MAJORI
Eruditorum cenſuræ ſubmittit
JOHANNES CHRISTOPHORUS Hofſteter/
Schemnicio Hungarus.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,
Typis CHRISTOPH. ANDR. ZEITLERI, Acad. Typogr.

J. J.

DISSERTATIO SOLENNIS MEDICA, DE SOMNAMBULIS.

§. I.

SIquid clarisſima Medicorum & Phyſicorum torſit ac fatigavit ingenia, eſt certe phantaſiæ vis maxima & ſtupenda in corpus noſtrum ejusque partes. Adæquatam hujus rei cognitionem valde moratur obſcuritas unionis ac vinculi, quod intercedit animæ cum corpore. Haud facile quis negare poterit, impervium humano intellectui videri, qua ratione immateriale intellectuale & abſtractivum quid egat, influat, magnaque efficacia operetur in extenſam craſſam & immobilem ſubſtantiam. Conſiderantur vulgo Spiritus ceu medium ac vinculum & animæ ac corporis naturæ affines, verum ſi recte ponimus calculum, à re intellectuali longisſime abſunt, a corporis autem ingenio vix aliter diſtant quam gradu, nimirum majori ſubtilitate, tenuitate & puritate. Qvamvis itaq; humanæ mentis conjectura perplexum hoc vinculum nec capere nec attingere queat, ſufficit tamen Medico, noſſe miram eſſe commercii utriusque neceſſitatem, & facile unius vitium in alterum transfundi. Corpus detrimentum capit, ſi animus laborat,

borat, & in præceps agitatur ſævis affectibus. Quæ perturbatio menti accedat, ſi corpus præter naturam ſuccumbit & afficitur, præter alia actiones ebriorum, nec non delirantium perverſæ agitationes & depravatæ & male connexæ cogitationes faciunt teſtatum. Quanta porro vis imaginationis ſit in progignendis morbis, in transmittendis vitiis in partes corporis ſolidas, vel exemplo gravidarum ſatis ſuperque conſtat. Ex omnibus autem teſtantur de merifica phantaſiæ operatione & imperio in corpus ejusqve partes ſomnambuli homines, qvi in ſomno de nocte ſurgunt, ſtimulante ad id phantaſia validiori ambulant, vigilantium opera exercent & periculoſisſima ſæpe loca viſitant, omnium auctorum poſtmodum ignari. Affectus hic rarisſimus & quoad cauſas à priori inveſtigandas difficillimus merito in examen medicum vocandus eſt, id quod præſenti Specimine Inaugurali in effectum traducere auxiliante Divina gratia inſtituti.

§. II.

Prius itaqve quam ad rei ipſius tractationem deſcendam, e re fore arbitror, nominis vim atque uſum perpaucis ſaltim attingere & prætexere; Græco idiomate exprimitur ὑπνοβατεία, ἀπὸ τȣ̃ ὕπνȣ, a ſomno, ϗ τὸ βατεῖν & ambulare, vadere. Dicitur etiam νυκτοβατεία ſeu noctambulatio; *Foreſto L. 10. Obſ 59. p. 377. & Schenk. Obſerv. med. L. 1. p. 142.* nocturna inſania, *Platero* ſopor vigilans, *Paracelſo lib. de Inſomn. & Eunt in ſomno pag. 464.* mania ſomnii &c. Germani exprimunt Das Nachtwandern / das Umgehen im Schlaffe. Non immerito hic quæritur, an ſomnambulatio termino *Helmontiano Tract. Demens Idea §. 37. pag. 269.* lunaticiſmus dici queat, ex eo, qvod Somnambuli à *Jac. Horſt. L. de Noctamb. Tractatui de Aureo dente annex. c. 3. pag. 189.* lunatici, a *Galen. Comment. I. in L. 3. Hippocr. Epidem. pag. 252.* σεληνοι vocentur, maxime cum notum ſit, ſub incrementum lunæ hunc affectum valde eſſe familiarem, de qvo videri poteſt *Sennert. in Oper. Pract. L. 1. part. 2. c. 19. p. 121.* Verum enim vero qvamvis non negemus, lunam plenam ſingulare

gulare

gulare aliquid huic affectui contribuere, illam tamen non unice in cauſarum cenſum referri debere exiſtimamus, quoniam etiam decreſcente luna Somnambulatio obſervari ſolet. Et lunaticismus proprie competit maniæ certis lunæ intervallis invadenti, qualis mentionem facit *Matth.c. 4. v. 24.* vel epileptico morbo applicatur apud eundem Evangeliſtam *c. 17. v. 15. 16.* Denique ſumitur hic affectus vel late vel ſtricte. Late dicuntur etiam ille ſomnambuli, qui per plana iter facientes, & inter eundum ſomno capti ſenſim obdormiſcunt, dormientesqve aliquo usqve progrediuntur donec ad minimum obſtaculum allidentes iterum expergiſcantur, id quod *Galenus* de ſeipſo ſcripſit *L. I. de motu muſcul. c. 4. p. 631. lit. A. edit. Baſil.* Simile quoque contingit, *Platero, vid. L. 1. Obſerv. p. 11.* qvi à cœna teſtudinem pulſans & obdormiſcens, in luſu nihilominus pergebat, quod adſtantes factum fuiſſe aſſeverarunt. Stricte autem accipitur de illis hominibus, qvi ſomno ſepulti e ſtrato corpus elevant munia exeqvuntur ac ſi vigilent, per loca præcipitia & periculoſa obambulant, ad lectum iterum deſcendunt, nonnunqvam apertis, quandoque & clauſis oculis; dum ad ſe redeunt & vigilant, vel prorſus quid fecerint, ignorant, vel actorum paululum ſaltim recordantur. Hoc affectu detentos medica lance hoc loco paulo penitius conſiderare apud animum decrevi.

§. III.

Quo autem felicius ſcopum attingam, pretium duco operæ notabiliores pasſim in libris fide dignis extantes hiſtorias recenſere, quo eo melius hujus affectus ingenium eniteat & judicium medicum interponere qveamus. Primus itaque ſit *Helmontius, qui in Tract. Form. ſ. 54. p. 136.* qui talem commemorat caſum; In clasſibus literariis mihi ſodalis erat in cubiculo, honeſtis civibus ortus. Hic clauſis oculis noctu plerumqve ſurgebat & oberabat, clavem vero ſecum deferebat, ſeramque poſt ſe clauſam rediens aperiebat. Veſpere itaque ſurgo & clavem clanculum ſubter pulvinar abſcondo; ille vero in ſomno ſurgens, abditam clavem (velut ſibi viſam) capit & abit.

Seqvor illum arrepta tunica. Ille vero ſcandebat antiqvum parietem, terminum Collegii, muſco ac fœno obſitum. Arcus enim erat, quo transflumen, ſuſtinebat paries murum horti vicini. Plenilunium erat & nox pruinoſa. Ad ſpectaculum horrui & præ frigore redii. Sodalis vero mox revertens, tam inhæſitanter clavem in foramen clauſtri abdidit, qvod vix ullus videns, & ſubmeridiem æqve incunctanter id faceret. At mane omnium immeror erat. Palpebris enim clauſis ambulones iſti clare ſub denſis tenebris vident, absqve vertigine, ſecuri ſcandunt, eo quod lunari lumine fruantur. Memorabilia etiam duo habet exempla *Jac. Horſt. l. c. c. 1. p. 171.* Francofordiæ ad Oderam M. Martinum Guttenbergerum, Medicinæ in temporis ſtudioſum, juvenem perſpicacis ingenii, parvæ ſtaturæ hominem, calidum & ſiccum toto corpore, niſi qvod cerebrum humidius haberet, contubernalem meum, cum ambo in eadem habitatione ſuperioris tabulati Collegii dormiremus, ego expergefactus in cubiculo nudum ambulantem & ſimul dormientem, mox aſcendentem clauſis oculis & palpitando ad veneſtram permagnam prorſus apertam, ut jam in illa ſtaret, adventantem cum admiratione & ſtupore ſpectavi; ſed quia, ne feneſtra egreſſus caderet & periret, metuebam, ſeqvor, ſtantem meis manibus a tergo amplector & e feneſtra ad cubiculum retraho, appellatione propria, aliisque commotionibus excitans, ac qværens, quid agat, reſpondet, nihil; ulterius interrogatus cur nudus ambulaſſet & feneſtram ſcandiſſet, dicit ſe horum nihil ſcire, ſicuti poſtea ſeſe omnia hæc neſcire mihi, cui alias ne minimum quidem unquam pro arctiſſima conjunctione diſſimulabat confeſſus eſt. Item *p. 173.* Tres Nobiles in arce Brenſtein juvenes & ſat bellicoſi fratres, in eodem cubiculo dormiunt, quoniam unus nudus in ſomno ſurgit, induſium manibus ſecum aufert, e lecto ſeſe ſubducit, ſilens pergit ad feneſtram, corripit funem e trochlea pendentem, & in domus faſtigium prorepens, incidit in nidum picarum, quem diripit ac diſſipat, pullos induſio involvit, iterum deſcendit, ambulat & ad lectum ſe confert, pullos cum induſio

ibidem

ibidem abſcondit & bene dormit. Mane expergefactus cum fratribus loquitur, nihil ſcit, niſi quod quaſi per ſomnium recordatur, fratribus ſuis hæc verba refert: narrabo vobis mirabile ſomnium, viſus ſum mihi ſurgere e lecto, ambulare, penetrare ad domus faſtigium, nidum picarum diſturbare, pullos auferre mecum, alii ipſum rident. Nihilomnibus poſt hæc & alia colloquia ſurrecturus, quærit in lecto induſium, ſed illud pullis circumdatum, pulloſque vivos invenit, omnes ad turrim accedunt & nidum fractum expugnatumque vident.

§. IV.

Porro *Heinric. ab Heer in Obſerv. med. p. 32.* Novi ſenem Somnambulonem mihi a primis cunis fidum. Hic mira in ſomno & fecit obſervatione digna & paſſus eſt. Cum admodum juvenis in celebri Academia, poeſin profiteretur, atque interdiu mentem in omnia verſaſſet, ut verſum ad incudem ſæpius revocatum melius formaret, quod vigil nequiverat, noctu ſurgens, pluteum aperuit, ſcripſit, ſæpius alta voce quod ſcripſerat, relegit; demum cum riſu & cachinno ſibi ipſi applauſit, atque contubernalem ut ſecum plauderet hortatus eſt, poſitiſque ſandaliis & veſte, clauſo pluteo chartiſque ut veſperi, feceratrepoſitis, lectum repetiit, ſomnumque dum excitaretur, protraxit, omnium quæ noctu geſta eſſent, ignariſſimus, &c. *Salius diverſus de Affect. partic. c. 18.* Juvenem novi, qui ſomnians ſe propter negotia ſua equitaturum eſſe, e lecto ſurgens, indutus veſtimentis propriis, cothurniſque & calcaribus appoſitis, ſuper feneſtram (nam in tabulato degebat,) conſcendit, & hinc indeque divaricatis cruribus parietem, perinde ac ſi equus eſſet, & voce & calcaribus ad curſum incitabat, hic ex ſomno expergefactus, tanto horrore correptus eſt, cogitans ſe per ſomnium mortem fere ſibi ex præcipitio conſciviſſe, ut me die ſequenti conſuluerit ad prohibenda hæc inſomnia, quæ ipſum ad obeunda vigilantium munia deducebant. Sed brevitatis lex, quam ſtudioſe in hujus materiæ tractatione obſervare animus eſt, præcipit, ut a fuſiori hiſtoriarum compilatione abſtineam, plures qui legendi avidus eſt, evolvere poteſt *J. Horſt. & Schenk.*

& Schenk. loc. ſupra datis, Schott. Phyſ. curioſ. L. 3. c. 22. p. 448. Keckerm. Syltem. Phyſ. L. 3. c. 29. p. 463. Majol. Dier. Canicul. Tom. I. Colloq. 4. p. 78. Del Rio L. 1. Diſquiſ. Mag. c. 3. qu. 3. p. 22. Jonſton. Taumatogr. natur. Claſ. 10. c. 6. Art. 6. p. 487. Greg. Horſt. Tom. I. Op. med. Concluſ. I. Diſp. 3. p. 144. Libav. part. 2. Singular. Tr. de Noctamb. p. 259. Williſ. de Anim. brutor. c. 26. p. 141. Laurent. Hiſtor. Anatom. L. 4. qv. 11. p. 2 8. Marcell. Donat. Hiſt. med. mirabl. L. 2. c. 1. p. 93. Valeriol. L. 2. Obſerv. 4. pag. 161.

§. V.

Ipſi etiam mihi Somnambulationis actum celebratum eſſe conſtat, quandoquidem cognatus quidam meus, puer adhuc 12. annorum, Sanguineo-cholericus, de ſervitiis ad menſam in convivio propediem inſtituendo, ex monitu parentum ab ipſo præſtandis quotidie ſollicitus, veſpera tandem convivii diem præcedente, cubitum iturus, ciatho vini largius hauſto, quomodo iſthæc ad amusſim hoſpitibus præſentibus adminiſtranda forent, penitius animo verſans circa mediam noctis ſurgendo & obambulando triclinium, exinde cochlearia, mappulas, cultros &c. auferre volens, adiit, demum vero patris clamore & utenſilium ſtrepitu, poſtquam aliquorum horum ad lectum deportaſſet, excitatus eſt. Tragicum quoque Somnambulationis exemplum annis ſuperioribus obſervavi, ubi vir quidam honeſtus & ſublimiori literaturæ deditus, conſiſtentis ætatis, noctu ſurgens & obambulans, veneſtramqve pro lecto adiens in plateam decidendo & cranium infringendo altera poſt luce diem ſupremum obiit.

§. VI.

Ex hiſce jam adductis & enarratis hiſtoriis clarisſime elucere arbitror, affectum hunc non ſimpliciter eſſe rem mere naturalem, uti clarisſimorum qvorundam Medicorum fuit ſententia, vid. *Ettmull. T. I. Op. p. 425.* ſed revera præter naturam contingere, dum phantaſia vitio laborat, & motus partium voluntarii, qui alioquin ſoli animæ arbitrio ſubjecti ſunt, ab imperio phantaſiæ hic conficiuntur. Deinde ex allatis hiſtoriis evidentisſime conſequitur, hunc affectum inſomnium quaſi

vigilans

vigilans eſſe: comprobat id ipſum ratio inſomnii, quod fit, quando ligata facultate diſcernendi in ſomno, nec non conſopito ſenſorio communi ob ſpirituum in ſenſoria externa influxum interceptum, ſola fictrix facultas libera eſt, nullisque quaſi vinculis irretita, ex rebus, quas vigilans geſſerit, vel diuturna cogitatione tractaverit, varias ideas ac phantaſmata confuſe agitat, quæ tanquam res veras dormiens intuetur ac cernit. Quin imo ipſi ſomnambuli evigilati vel ignari eorum ſunt, quæ fecerunt, vel per ſomnium talia apparuiſſe firmiter ſibi perſuadent. Poſtremo loco indubium eſt, hoc affectu detentos in ſtatu quaſi intermedio ſomni & vigiliarum eſſe. Dari talem ſtatum ipſa experientia id confirmat, ſic ſæpius accidit, quod inter confabulationes cum aliis labamur levem in ſomnum, hoc eſt, ſtatum paululum recedentem a vigilia, tunc autem pori cerebri & nervorum non arcte ſubſident, uti in ſomno fit perfecto, ſed connivent, ita ut Spiritus ex parte illos ingredi queant, unde citius evigilant, & non raro audiunt & intelligunt, quæ ab adſtantibus dicta fuere: ſomnus autem adeſt, dum oculi ipſis invitis concidunt, caput nutat, & capitis pars anterior antrorſum prolabitur, quia capitis muſculi ab inopia ſpirituum non rite inflantur. Luculentum talismodi ſtatus inter vigiliam & ſomnum exemplum exhibent *Acta Apoſtol. c. 12. v. 7.* dum angelus in carcere Petrum excitavit, & ipſe Petrus jubente ſic angelo ſubligavit ſoleas, & circumdedit ſe veſtimentis & ambulavit, neſciens verum eſſe, quod fiebat per angelum: ſed putabat ſe viſum videre, tandem ad ſe reverſus dixit: nunc ſcio, quod verum ſit. In Somnambulis ſimile accidit ob inæqualem Spirituum in cerebro conſtitutionem & motum, dum in illis partibus & nervis, qui ad voluntarios motus corporis peragendos inſerviunt, abundant, vigent & in motu ſunt, in aliis autem cerebri locis qui ſenſuum externorum exercitio operantur, & ubi idearum a mente diſcretio fit, languent, quieſcunt ac non influunt, unde ſtatus intermedius vigiliæ & ſomni exſurgit.

§. VII.

Subjectum morbi hujus conſtituit ipſum cerebrum & principaliter illa pars, ubi commune idearum receptaculum ac perceptionum centrum, & eminens animæ imperium in corpus reconditur, præter id etiam illa pars affecta videtur, ubi diſpenſatorium ſpirituum ſic dictorum animalium per nervos ad partes pro voluntario motu perficiendo ſtatuitur. Determinare autem hæc loca in cerebro, maximam parit difficultatem. Recentiores Anatomicorum centrum ſic dictum ovale, quod fundus ventriculorum eſt, & ubi medullares fibrillæ deſinunt & nervorum videtur principium eſſe, iſta prærogativa ornant. Subjectum autem, ut quo, ipſi ſunt Spiritus ſeu partes ſanguinis & ætheris vivida elaſtica vi inſtructæ, ſenſus ac motus parentes & præſides: hi accepta determinatione ab immortali hominis ſubſtantia, diſponente ſic omnipotente Divina voluntate, prompte obſecundant, & pro nutu ejus agenda exequuntur; hi quoque propria ſua mobili indole vel ſtimulati a phantaſia actiones corporis naturales ſeu involuntarias & inferiores celebrant ac perficiunt. Nullum hic vitium eſt in anima rationali, quia in ſe non niſi mere intellectus ſeu lumen ſubſtantiale & intellectuale eſt, ſed omnes id ſuſtinent partes corporis impetum facientes, quæ verus animæ vicarius & neceſſarium motus inſtrumentum ſunt.

§. VIII.

Cauſa immediata Somnambulationis eſt phantaſia circa quoddam objectum vel ideam, firmior & validior, quæ Spiritus in interiori cerebri parte ſat copioſos inexiſtentes ad motus quosdam conſuetos in ſomno efficiendos determinat. Quando vigilamus & ſecundum naturam conſtituti ſumus, mens, ſpirituum animalium ſufficienti irradiatione in cerebro exiſtente, nec non illorum motu temperato ad æquilibrium compoſito, placide & quiete omnia efficit, ſimulacra per ſenſus externos hauſta amplectitur, continet, in cerebri ſubſtantiam inſculpit & conſignat, illaq; iterū pro lubitu evocat varie, componit, inter ſe comparat: ſic phantaſia, memoria & ratiocinatio legitime

ſe ha-

ſe habent. Vlterius in vigilantibus vis hæc immaterialis mentis Divina, occulto quodam gaudet regimine in Spiritus ſic dictos animales, quos tanquam miniſtros ſuos emittit, principaliter in illas partes, quæ extra arcem ejus & valvam poſitæ ſunt, pro motu partium efficiendo, qui appellari ſolet ob id voluntarius, & quam primum mens viribus motricibus Spirituum per nervos & fibras tanquam motus palæſtras diffuſis imperaverit, protinus excitata in muſculis vi, motus celebratur in illa parte, ubi mens intenderat. Meretur autem hic teneri, facultatem Spirituum animalium motricem non dependere ab ipſa mente, ſed ſaltim hanc determinare illorum vim; quod vel exinde conſtat, quando paralyſis artus occupat, nulla vel efficaciſſima voluntas motum poteſt efficere, quia tunc nervi Spiritu & vi motrice deſtituti ſunt; In Somno itaque, ubi Spiritus vel pauci quieſcunt, vel retuſa illorum vi ab exſuperante humido, actuoſitate ſua orbati ſunt, mens ſatellitibus ſuis deſtituta otiatur itentidem, & quieſcit, fortiori & vividiori interim facta facultate fingendi ſeu phantaſia, dum Spiritus quaſi a peripheria cerebri ad ipſius centum tendunt, ibique uniti ex imaginibus ſeu idearum veſtigiis in cerebro relictis confuſas varias inſtituunt comœdias ſeu pariunt inſomnium, otioſa tunc facultate dijudicatoria; quapropter firmiter idea operatrice vi imbuta phantaſiæ tunc temporis inhærens, citra mentis voluntatem Spiritus in loco, ubi illorum ad partes diſpenſatorium eſt, determinant ad certos motus & actiones obeundas. Bene itaqve *Sylv. Prax. med. c. 33. p. 474.* ſcribit; noctambulationem fieri per phantaſiam circa unum objectum attentius & cum grandi affectu animi occupatam, & proinde ab aliorum objectorum conſideratione abſtractam. Utplurimum ex rerum præcedentibus diebus attentius agitatarum vel cum diligentia geſtarum aſſervatis ideis phataſiæ per ſomnium oblatis hæc vivacisſimam vim operatricem indipiſcitur, & ideas iſtas actionum inter dormiendum in actum deducere conatur. De viribus autem phantaſiæ in corpus noſtrum *vid Nymman. Grat. de imaginat. Tant. Diſſert. phyſ. annex. p. 211. Fienus de Virib. Imaginat.*

nat. Concluſ. 23. Del-Rio l. c. p. 21. & Autor. ib. alleg. atque Agripp. Ob. Tom. 1. de occult. Philoſoph. L. 1. c. 64. p. 131. edit. Lugd. Qua ratione autem fibræ cerebrinæ atque origines nervorum a phantaſia fortiori afficiantur, & Spiritus ipſis incolentes ad motum determinentur, arduum eſt, nec facile ac promtum perſpicere. Excitata autem ſic vi motrice ſpirituum, erectio illa corporis inſemiſomnis, & aliarum actionum exercitia phantaſiæ oblata conſequuntur, quæ tamen ſemper imperfectio quædam comittatur, ob impeditum in tantum per ſomnum partialem organorum uſum & mentem obtenebratam; ſufficienter in declarantibus Somnambulorum hiſtoriis, ut adeo rudimentis ſaltim actionum eorum facta ſimilia æſtimet *Fonſeca in Conſ. Med. Tom. 2. Conſ. 100. p. 576.*

§ IX.

At vero præter vim fortem imaginativam & ideam firmiorem ſpiritus ad motus determinantem, mediate ad hos motus & actiones Somnambulorum concurrunt Spiritus ſufficientes activi, ad tubulos partium conniventes, in ſomno aperiendos ſatis prompti. In Somni actu alias in cerebri ac nervorum thorulis pauci incolunt Spiritus, nec in ipſis moventur, ſed ſaltim quieſcunt & undulantur; cum contra in vigiliis à copia illorum & motu totum cerebrum æqualiter irradietur. Etenim circa tempus nocturnum, quo plerumque ſomnus obrepit ob aërem factum propter defectum ratiorum ſolarium denſiorem, & motum ſanguinis langvidiorem, nec non propter vigilias & diurnas actiones ſpirituoſas corporis noſtri partes diſſipantes, pauci in cerebro generantur ac transcolantur Spiritus, ſed ejus pori ab humido exundante connivent & ſubſident. Quod ſi itaque talis ſanguinis eſt temperies, talis ſtatus, ut copioſiores quam ordinarie fieri ſolet, & ad inflandas partes movendas ſufficientes ſeparentur Spiritus, clauſis utut certis adhuc locis cerebri, ad ſenſus externos ſpectantibus, actus talismodi Somnambulatorii facile fieri poſſunt. Sic quoque *Schenk. l. cp. 76.* hoc in affectu accuſat maxime præter fortem rerum imaginationem Spirituum tenuitatem ac ſubtilitatem.

§ X.

§. X.

Conferunt autem inſuper ad cudendam ideam firmiorem & Spirituum tenuitatem temperamentum melancholico-cholericum. Melancholici enim calidisſima abundat imaginativa, & in horum nonnullis imaginationes ita formiter ac vehementer imprimuntur, & adhærent, ut nullis argumentis diſſvaderi, aut ab his amoveri queant; iis itaque dormientibus ſomnia ita evidentia ac formiter imaginata repræſentantur, vt vera magis credant, qvam ea, quæ ipſis vigilantibus offeruntur, hincque in his ſomniis tota mente ac totis viribus agentes eas functiones, concurrente ſimul Spirituum tenuitate, perinde ac ſi vigilarent, operantur, & inde ſurgunt e lecto, ambulant, pugnant, & iisdem propriis operationibus quæ ſomniantes imaginantur, ſe addicunt ac operam navant *vid. Schenck. l. c.* Quamvis autem talis ſanguinis temperies ad fixas ideas cudendas, ad morbus phantaſiæ progignendos, aptisſima ſit; certum tamen eſt, ejus complexionis homines paucos & ad motum tardos progenerare Spiritus, ideoqve in melancholicis ſi ſimul adeſt talis diſpoſitio Sangvinis vel nativa vel extrinſecus introducta, ut particulæ ejus mobiles tenuens ſulphureæ, veteribus bilioſæ dictæ, ſimul abundent, facilis ad hunc affectum diſpoſitio eſt. Scriptores noctambulorum accuſant maxime temperamentum cholericum & ſimul particularem quandam intemperiem cerebri humidam: qvæ tamen non niſi ab ipſius cerebri poris & fibrarum robore ac tono nimis langvido & laxo derivanda videtur *Jac. Horſt. l. c. c. 4. p. 195.* inquit: Noctambulones ſunt inæqualis complexionis, nimirum humidioris in crerebro & calidioris ſicciorisque in corde & hepate, ita, ut calore ſangvinis æſtuent, & agilitate Spirituum organa motus ad movendum ſeſe ſponte, & ad varia opera locomotiva peragenda promptiſſime evadant. Vero videtur ſimillimum, inæqualem in noſtro affectu eſſe cerebri diſpoſitionem, motumque Spirituum inproportionatum, ita quidem, ut certa loca cerebri, maxime quæ ad ſenſus externos & idearum a mente dijudicationem faciunt humido clauſa & Spi-

tuum vigore deſtitùta ſunt, unde ſomni ratio petenda eſt; partes autem cerebri interiores, ubi phantaſia viget, & Spiritus ad partes emittuntur, ſatis calidæ ac Spirituum tenuitate ac copia refertæ videantur, dum ipſi foras a ſuperficie cerebri intro ſubeunt & ad ejus centrum unita vi facta fortiori operantur.

§. XI.

Præterea ad productionem affectus noſtri Symbolum ſuum addit habitus corporis macilentus, nec multa pinguedine & humorum copia gravis. Quicunque enim rarioris ſunt texturæ; non tantum humores habent, ſed & ſolidas partes ad motum accommodatiores & faciliores. Ulterius multum hic quoque facit ætas: ſic videmus adoleſcentes juvenes & viros crebrius affectu hoc corripi, quam infantes, pueros, vel profectioris ætatis viros. Illi enim humoribus magis agitantur ſpirituoſis mobilibus, & corpora habent agiliora atque alacriora, quæ econtra inprimis pueritiæ annis & ſenibus deficiunt, *vid. J. Horſt. l. c. p. 128. Sennert. in Prax. p. 120. Lev. Lemn. de occult. natur. mirac. L. 2. c. 5. p. 154.* Deinde obſervamus quoque, viros hoc affectu facilius tentari ipſis fœminis, quarum ſanguis propter humidi diffluentiam materiam ſpiritibus pauciorem ſuppeditat. Adde quod fæminæ ſemper membra habeant ignaviora minori præ viris agilitate imputa. Diſpoſitio autem hereditaria, quæ ſicuti in omnibus phantaſiæ & capitis morbis, ſic quoque in hoc affectu magnum confert momentum. Ejusmodi Somnambulationis exemplum in liberos traductæ memoriæ mandavit *Williſ. l. alleg.*

§. XII.

Ex rebus non naturalibus certa aëris ac tempeſtatis conſtitutio noſtrum affectum provocare poteſt, ſi nimirum pluvioſus, turbidus, nebuloſus exiſtit, uti prope id animadvertit *Jac. Horſt. l. c. p. 128.* talis enim aër ob ætheris motum, ab humidi copia interceptum, minus tranſpirabile reddit corpus, hinc humiditates in corpore plus juſto accumulat, ac poris cerebri laxitatem inducit temperamento maxime exiſtente melancho-

lancholico-cholerico. Tandem diſpoſitio & ſitus lunaris ſyderis ad globum noſtrum terraqueum, quemadmodum ad cerebri morbos gignendos: ſic quoque ad hunc producendum ſuum ἐπιβάλλον μέρος addit. Memorabile eſt quod ſcribit *Macrobius L. 7. Saturnal. c. 16.* Si quis diu ſub luna ſomno ſe dederit, ægre excitatur & proximus fit in ſano pondere preſſus humoris, qui in omne ejus corpus diffuſus atque diſperſus eſt proprietate lunari, quæ ut corpus infundat, omnes ejus aperit & laxat meatus. Clarius quoad noſtrum morbum ſcribit *Sennert. in Prax. c. 19. p. 121.* Lunæ motum ſicuti epilepſia, ita etiam hoc malum commoveri experientia docet, præcipue ſi lunares radii dormientis capiti incidant, vel infantes, antequam ipſorum caput calvaria ſufficienter munitum ſit, frequentius ſub lunæ radiis dormitent, de quo legi meretur *Mæbius Epit. Inſt. med. L. 2. part. 2. p. 258.* Ratio videtur eſſe hæc: luna plena ætherem & aërem noſtrum atmoſphæricum circumfuſum particularum copioſa exhalatione valde comprimit, unde atmoſphæra denſior magisque retinens efficitur, ſicque humiditates ex corpore difflari ſolitæ, beneficio intrinſeci caloris retinentur propter aëris externi reſiſtentiam: ex quo patet, humidi in corpore redundantia laxitatem fibrillis cerebri facile induci, & ſtaſin ſeri circa ejus corticem effici; utpote humiditates, circa hunc copioſius collectæ, gravem & profundum inferunt ſomnum.

§. XIII.

Ex alimentorum claſſe noxam hic adferunt cibi potusque narcoſin ingignentes, vel calorem ac fervorem ſanguini ſolito majorem fœnerantes: prioris generis ſunt cereviſiæ craſſæ, lupulatæ fortiores, ſemina papaveris, piſa, fabæ, lactuca veſperi in cœna largius ſumpta, cunctaque anodynam vel narcoticam vim poſſidentia: hi enim cibi facile turbant mentem, & phantaſiam roborant, & fluidum nerveum fixius ac craſſius reddunt. Poſterioris generis, quæ Sanguinem in citatiorem motum conjiciunt, ſunt potus ſpirituoſi, vinoſi, aquæ vitæ, quibus magnas partes deferi-

ferimus ad productionem hujus mali. Notatu dignum eſt, quod ſcribit *Henric. ab Heer. l. c.* de juvene illo poëſeos Profeſſore, illum nunquam ſopitum lecto ſe moviſſe, niſi prius vino ſe nimis repleviſſet. Simile quid annotavit *Libav. l. c. p. 266.* Eſt oppidum non incelebre, in quo quidam bene potus domum petiturus absque lucerna & comite ad puteum acceſſit, atque in eum exutis veſtibus & calceis deſcendit, delapſuque ſuffocatus eſt. Nimirum hic ſolus cum eſſet, victus ebrietate ſemiſopitus ambulavit, atque errante phantaſia deceptoque judicio illud malum incurrit. Si quid enim eſt, quod mentem obfuſcat & Spiritus turbat, & vim imaginativam roborat, certe eſt immodicus Spirituoſorum uſus. Appoſite hanc in rem *Proverb. c. 223. v. 31.* pronunciant: Oculi tui videbunt extranea, & cor tuum loquetur perverſa.

§. XIV.

Poſtremo loco ad generationem ideæ firmioris & fixioris in cerebro multum faciunt cogitationes diurnæ & actiones continuæ, quarum ideæ, Spiritibus firmiter impreſſæ, de nocte ex facili renovantur, phantaſiæ operatione vivida: qua de re potiſſimum earum rerum de nocte recordamur, quarum de die mentio ſeu actio fuit. Pulchre canit *Claudian. in Præfat. L. 3. de Raptu Proſerpinæ:*

Omnia quæ ſenſu volvuntur vota diurno,
Tempore nocturno reddit amica quies.
Venator defeſſa toro cum membra reponit,
Mens tamen ad Sylvas & ſua luſtra redit,
Judicibus lites, aurigæ Somnia currus, &c.

Simili modo plures inter noctambulationem tales edunt actiones, quas vigilantes perfecerunt, vel continua cogitatione verſarunt. *Levin. Lemn. l. c.* prodidit; homines inquietos ac jactabundos, qui omnibus ſe ingerunt negotiis atque ultro citroque diſcurſant, miris in ſomno uti geſtibus, exilire, ac plau-

ſum ſtrepitumque excitare, ob ſimulacra quæ ſenſui occurrunt, qvæqve voluntati & actionibus diurnis correſpondent. Spectat huc hiſtoria artificis, qvi nullis indumentis amictus apothecam propriam adibat, eamqve clavibus aperiebat, *vid. Salius Diverſus de affect. part. c. 18.* quoque huc exempla citata ab *Henr. Heer. it. à Libav. l. c. p. 259. it. 267.* Ex rerum præter naturalium cenſu tandem diſponit ad noſtrum affectum morbus hypochondriacus, melancholia hypochondriaca, lycantropia, phreneſis, de qvo latius videri poteſt *Sennert. in Prax. l. c.*

§. XV.

Probe ſic, ac ſatis, ut puto, perſpicue conſideratis & eductis hujus noſtri affectus cauſis ortuqve, reſtat jam ut evolvamus etiam & reddamus rationes nonnullorum phænomenorum & accidentium concurrentium. Primum autem diſquiri meretur, qvare Somnambulonum actiones tam diverſæ ſint, multumque inter ſe diſtent. Videtur id dependere à diverſa Sanguinis & Spirituum temperie, nec non à cerebri ideis, ipſis propriis & familiaribus. Etenim melancholicorum in Somno actiones aliqualem habent cognationem, cum illorum Sanguinis temperie motuqve, qvod identidem valet de cholericis: Sic melancholici propter Sangvinis craſſitiem & ſpirituum languidiorem motum timidi ſunt, meticuloſi & cunctatores, qvare hi in actu Somnambulationis non tam periculoſas & furioſas ſuſcipiunt actiones; quam ipſi cholerici, nimirum illi magis ſcribunt, legunt, verſus conficiunt & ſine tumultu obambulant, ac talia perpetrant, qvæ cum eorum moribus coincidunt. Colerici èe contra tecta conſcendunt, in plateis obambulant, vociferantur, gladio petunt homines, & quæ ſunt hujus generis; Similia pathemata obſervare quoque licet in illis, qui ex delirio ſeu inſomnio vigilantis mortem ſibi acerſunt, ubi melancholici veneno, inedia, ſtrangulatione vel ſuffocatione pereunt, & extremum diem obeunt. Flammula, enim ut ſic loquar, vitalis ſeu Spirituum motus exiliſſimus qvaſi extingui vult, hinc ſtimulante ad id phantaſia perverſa tale mortis genus ſubeunt, qvo facillime pereunt admodum debilitati. Econtra maniaci & furioſi gladio pectus confodiunt, gu-

unt, gulam abſcindunt, vel ex alto ſe præcipitant; illorum enim Sanguis & Spiritus in igneo ac furibundo motu ſunt, vaſa diſtendunt & ſimilem ſeu ſpiritibus congenerem mortem urgent. Perpetua enim Phyſicorum ac Medicorum Regula eſt: Qualis temperies ac motus ſanguinis & humorum, talis etiam eſt temperies ac motus ſpirituum: qualis hic, tales ſunt cogitationes, actiones, ideæ inclinationes &c.

§. XVI.

Somnambuli pedes & brachia præcipue movent & palpebras nonnulli aperiunt, qvoniam hæ partes, quæ ſemper exercentur, ad motum ſunt promptiores, & facilius Spiritus in has influunt, quæ per conſvetudinem ad id ſunt aptæ & diſpoſitæ. Geſtorum ſuorum penitus obliviſcuntur, aut eorum per Somnium quaſi tantum præceptorum recordantur. Certum eſt, Somniorum in prima & media nocte contingentium, die poſtera nunqvam fere nos reminiſci, bene autem illorum, quæ circa matutinas horas occurrunt; & quoniam noctambuli exercitia ſua ut plurimum habent circa mediæ noctis tempus, hinc chylus novus ex primis viis, ad cerebrum delatus, partibus ſuis pinguibus poros replet, & ſpirituum vim memorativam & idearum conſervatricem refringit, qvo minus actionum præſtitarum recordari queant.

§. XVII.

Stupenda & ferme vigilantibus impoſſibilia in ſomno quandoqve peragunt, maxime in conſcenſione locorum editiorum præcipitium ſine ullo metu, quod dependet apprime exinde, quia uſu rectæ rationis, adeoque collatione & comparatione rerum carent, ſed omne, quicquid occurrit in quiete, a phantaſia tanquam verum & poſſibile exiſtimatur, quare cum metus abſit, qui corporis & animi robur maximopere infringit, ſentiente ſic *Langio in Epiſt. Med. L. 2. Ep. 45. p. 771.* ſpiritus unice vacantes eidem rei, nec diſtracti robuſtius agere poſſunt. Notari autem meretur, tali in ſtatu expergefactos & excitatos facilius cadere & periclitari, partim qvod anima in vigiliis per plures operationes jam diſtrahatur, partim quod, dum ſerio

ſecum ex-

ſecum expendit periculum, metu percutiatur, unde ſpirituum conturbatio & tremulus quaſi in muſculis motus exſurgit. Cum enim menti non repræſententur pericula ſomnambulationis, multo conſtantius ac perfectius actiones plurimæ peraguntur.

§. XVIII.

Facile excitantur nomine proprio vocati, ratio eſt, quod quilibet hominum nomine ſuo, cui aſſvetus eſt appellari inter diſcurſus quoscunque licet non ſemper accurrate attentus, tale mox percipiat, unde crebra per diem nominis & allocutionum ejusmodi prolatione idea horum phantaſiæ firmiter imprimitur, hinc ſono per aures tempore ſomni etiam illuc translato mox illa attonita relicta quaſi intentione operis alterius hæc meditando apprehendit, atque facillime id præſtat, ut homo a forti conceptu per diſtractionem imaginationis liberatus & ſibi quaſi redditus promptisſime ex toto evigilet. Idem accidit quando alienis vocibus vehementia ſoni prolatis acclamantur, dum fibræ cerebri fortius pulſatæ impetuoſum ejusmodi auditum divertunt, & abſtrahunt phantaſiam ab operatione ſua; nec audiendus hac in re *Paracelſus qui Tr. 5. de Philoſ. p. 506.* nominis proprii appellatione ſpiritum uti vocat corpus gubernantem perterrefieri, & aufugere. Neque vero ſemper, ubi ſenſus magis feriantur, præciſe proprii nominis aut alius cujusdam vocis notioris acclamatione, imo ne plagarum inflictione mox excitari cum *J. Horſt. l. c. c. 5. p. 198.* credendum eſt, aliud ſiquidem in juvene illo poeta evenit, de quo *Heer. l. c.* utpote quem uxor, ſurrecturum ſæpe vel arctis complexibus vel blanda prece in lecto tenere non potuit, &c.

§. XIX.

Videntur Somnambuli omnia facere cum deliberatione quadam, non quidem ad mentis arbitrium, ſed ad merum phantaſiæ & appetitus ſenſitivi imperium: attamen non neganda in totum omnis prohæreſis, maxime quod principium motus attinet v. g. ſi materfamilias cogitans ſe claves reliquiſſe extra cubile, ſurgat earum aſſumendarum gratia, interim ſomno præ

mno prævalente infecta re ad lectum redeat. Nec obſtat, quod neſciant aut attendant noctambuli quid agant, etiam nos multa ſine attentione agimus, quæ non facimus ſine deliberatione. Præclare hanc in rem diſſerit *Galenus Lib. 2. de motu muſcul. c.5.* Neque ſane palpebrarum motum ſemper mente aſſequeris; neque cum concionem habes, aut oras, aut diſputas, adhibes mentem omnium partium motibus; neque cum Athenas adis ex Piræo omnibus particularibus curarum actionibus. Nam cogitabundi ſæpius imprudenter peregere iter, aut etiam præterierunt locum, ad qvem principio proficiſcebantur.

§. XX.

Ultimo ſingularis occurrit ſolvenda quæſtio, an nimirum Somnambuli in ipſo actu apertos vel clauſos habeant oculos. Elegans locus extat apud *Ariſtol. L.5. de generat. animal. c.1. p. 261.* Accidit dormientibus nonnunquam ut reſurgant & ambulent, videntes eo modo, quo qui vigilant. Dicimus interdum clauſis oculis illos obambulare, nonnunquam etiam, quod tamen rarius, apertis, alias enim impoſſibile eſſet, ut præcipitalia loca ſine periculo aſcendere queant. Fit autem ſomnambulatio plerumque ſub lunæ incrementum, circa quod noctes illuminatæ ſunt, hinc objecta viſu ſatis deprehendere poſſunt. Noctambuli etiam non ſentiunt frigus, partim quod intrinſece illorum ſangvis æſtuet, partim qvod tremulus ille motus frigoris incute excitatus minus pertingere ad ſenſorium commune, ibique dijudicari queat.

§. XXI.

Examinatis ſic cauſis & phænomenorum occurrentium rationibus expoſitis, talis Somnambulationis, ſi quis illam deſiderat, definitio conſtrui apte poteſt. Nimirum eſt ſemivigilans ſomnium, in quo ratione ſubjugata fortior phantaſia ſpiritus in cerebri meditullio ſatis adhuc mobiles determinat ad partes extremas pro variis perficiendis motibus.

§. XXII.

Prognoſin affectus noſtri quod concernit, traditur hæc ab Autoribus pro diverſo objectorum reſpectu varia, nimirum ratione ſubjecti morbus hic facilioris curationis eſt in ſexu ſequiori quam

ori quam virili, ſimiliter in illis, qui temperatura humorum ſanguinea vel bilioſa præditi ſunt, quam qui ſanguinis diatheſin acido viſcidam fovent, & ad meditationes ac ſpeculationes validam habent phantaſiam. Decurſu ætatis mutatur, & ſenes ſponte deſerit, de quo *evolv. Sennert. in Prax. l. c. & J. Horſt. l. c. p. 232.* A nativitate impreſſa difficillime tollitur, propter cerebri & ſpirituum diſpoſitionem talem vix ac ne vix quidem delebilem. Affectus hic caret periculo, nec lethalis eſt, niſi per accidens, quatenus ſaltem de vita ii periclitantur, qui in loco declivi, alto, item aquam verſus ambulationes nocturnas ſuſcipiunt, vid. *Zacut. Luſitan. de Medicor. princip. Hiſt. l. 1. hiſt. 15. p. 106.* Qui diutius tenentur hoc malo, in coma apoplexiam, *vid. J. Horſt. l. c. p. 177.* in epilepſiam, *vid. Sennert. l. ſupra cit.* in melancholiam hypochondriacam, *vid. Sylv. l. c. p. 477. §. 40.* incidunt.

§. XXIII.

Curationem hujus affectus breviter ſtrictimque perſtringere placet. Primum autem ſunt ſtatuendæ certæ quædam indicationes, ſuperſtructæ affectus noſtri cauſis. Pulchrum eſt, quod ſcribit *Celſus in Oper. ſuis p. 5.* Eum recte curaturum putamus; quem prima origo cauſæ non fefellit. Ante omnia autem 1.) Imaginationis tenacitas ac robur removendum; 2.) nimia ebullitio ſanguinis bilioſi calidi temperanda ac ſiſtenda; ac 3.) cerebrum cum nervoſo genere roborandum.

§. XXIV.

Primum quod ſpectat, illud commode obtinere poſſumus ſecundum mentem *Sylvii tr. alleg. §. 39. p. 477.* nimirum aſſvefaciendo phantaſiam, ut non uni actioni diutius inhæreat &c. id qvod fit vel verbis blandis vel increpatione, vel etiam in junioribus pueris verberibus, *conf. Sennert. l. c.* quo nimirum phantaſia, objurgationes & verbera meditando, avertatur, novamq; priore ſi non in totum, in tantum tamen relicta, ſibi formet ideam. Talibus plagis diurnis, diæta ſimul obſervata, (inclinabat enim ad malum hypochondriacum, quod ipſo & adhuc quandoque divexatur,) ſe ſomnambulonem puerum novem præter propter annorum ab hoc malo impoſterum præſervatum fuiſſe, retulit mihi amicus quidam integerrimus, ut poſtea ſe

ſolummodo in lecto erexerit, mox vero rurſus decubuerit, do-nec tandem & hoc ipſum malum diæta continuata & minis parentum ceſſaverit. Quæſtionem an Somnambulis verbera, & quomodo, conveniant fuſius ventilatam vide ap. *Greg. Horſt. in Probl. med. Dec. 2. q. 6. p. 44. & Plater. L. 1. Prax. c. 4 p. 152.* In Paroxyſmo ſomnambulationis, ſi in periculoſo loco fuerint, cavendum ne excitentur, quia talis excitatio illos poſſet perdere, ſed permittendum, ut ex eo ſponte ſi expediant, & in tutum perveniant.

§. XXV.

Ebullitionem concitatiorem ſangvinis de nocte ſupprimunt & infringit, optime VSio, apprime ſi corpus plethoricum & venæ majores tumentes ſunt, hanc etiam laudat *Regius in Prax. caſ. 10. p. 97.* hæc enim placidiorem ſomnum inducit & ſanguinis ebullitionem temperat. Deinde commendatisſima ſunt hunc in finem præcipitantes pulveres ex corall. matr. perlar. antimon. diaph. vel ſimpl. vel martial. concinnati, cum nitroſis v. g. nitro præpar. vitriolato ac perlato remixti. Si melancholici quid ſubeſt, & obſtructiones inprimis venis, martialia remedia hic præſentisſima erunt, v. g. Tincturæ martis Zwölf. cydoniata, pomata, vel ex ſucco citri aut pomorum Chinenſium, paratæ cum liquore, martiali roboratæ vero cum Spiritu ſuccini vel Spiritu balſam. Peruviani *Excellentiſſ. Dn. D. Præſidis, Patroni mei ætatem colendi.* Reſeratis autem obſtructionibus & præparatis ac præcipitatis bilioſis acidis ſcoriis, in prima regione collectis purgationes, leniores tamen & per epicriſin operantes inſtituendæ ſunt, quem in finem præſertim commendo infuſum helleborinum martiale, abſterſivis ſalibus & cephalicis ſpecificis acuatum, & poteſt eſſe compoſitio talis: accipe fibrar. helleb. nigr. unicam unam, limatur. matris drachmas tres, tartari tartariſati unciam ſemis, cubebar. cardamom. ſchænanthi ana drachmas duas, infunde menſuram unam vini Rhenani, de quo bibat æger ſingulo die ad minimum unicas ſex. Præter jam recenſita balneum aquæ dulcis ſub ſomni ingreſſum adhibeatur, vel ſaltim pediluvium, qvod ex floribus v. g. tiliæ, papav. erratici, malvæ, roſarum, pœoniæ, ſambuci, bu gloſſæ, primulæ veris compoſitum eſt.

§. XXVI.

§. XXVI.

Tertio loco ſi cerebri quædam imbecillitas vel nervorum debilitas, ſero tenaci viſcido in illorum poris ſubſidente, obſervatur, ſpecifica ſic dicta cephalica oleo ſubtili balſamico inſtructa præſentisſimam opem ac levamen egregium afferunt; ex illorum claſſe autem eminent ſequentia, nimirum ex ſimplicibus flores lilior. convall. primul. veris ſtœchad. Arab anthos, lavendulæ, ſalviæ, herba betonic. *quam ex Antonio Muſa & Tiraquello recommendat Major. l. e.* majoran. ſchœnanti, cubebæ, cardamom. nux moſchata, ſuccin. ling. aleos, ambra, caſtoreum. & ex compoſitis Spiritus cornu cervi ſuccin. eſſentia, caſtor. volatilis, ling. aloes cum Spiritu lilior. convall. præpar. & Eſſent. ambr. exaltata. Eſſent. cardam. ſaccharina & quæ ſunt generis alia. Somnambuli curam medicamentis martialibus, eſſent. caſtor. volatil. & ſale volatil. oleoſo peractam lege in *Miſcellan. natur. curioſ. Dec. 2. Obſ. 189. p. 380. Hartmann. in Oper. T. I. p. 24. in Prax. Chymiat.* tinctur. ſive liquor. lunæ ad profligandum hunc affectum mirifice extollit. Sic quoque memini, *Excellentiſſ. D. Petermannum Anat. & Chirurg. P. P. apud Lipſienſes, Patronum atque Præceptorem meum colendiſſ.* Somnambulum omnibus fere ſeptimanis nocturnam aliquam excurſionem celebrantem, per aliquotam liquor. cornu cervi ſuccin. cum eſſent. opii Langelott. & eſſent. caſtor. tratariſata præprimis) combinat. uſurpationem ita reſtituiſſe, ut poſt modum, qvamdiu illic locorum ſubſtitit, ad hoc malo liber fuerit.

§. XXVII.

Quod rerum nonnaturalium uſum attinet, accommendandus eſt aer purus, cibi ſint boni ſucci, non flatulentia moleſti, vitentur fabarum, lentium & piſorum genera, ſomnum a cœna mox capere inſalubre, mens ſit tranquilla, affectus ſint mites, phantaſia rerum ideis non fortiter inhæreat. Apprime autem opera eſt danda, ut dormiat in cubiculo bene clauſo, quo, utut ex lecto ſurgat, ulterius tamen progredi & præcipitia loca adire nequeat.

S. D. G.

COROLLARIA.

I.

INteſtina motu gaudere & conſtrictorio & dilatativo ſeu ſyſtole ac diaſtole nullum dubium eſt.

II. In plicis inteſtinorum tenuium frequentisſima ſubſiſtit minera ac fomes morborum nonnullorum chronicorum.

III. Non tantum ſanguinis, lymphæ & ſpirituum animalium, ſed & ſalivæ, bilis ac ſeminis datur circulatio.

IV. Humores corporis, qui vere excrementitii ſunt, non circulantur, ſed eliminantur.

V. Saliva & bilis menſtrua microcosmica duo univerſalia ſunt, à quorum vitio gravisſimorum morborum origo deducenda eſt.

VI. Salivæ inſpectio & examinatio in omni ferme morbo ante omnia à medico fieri debet non ſecus ac ſanguinis vel urinæ.

VII. Multorum medicamentorum operatio ſoli particularum gravitati eſt adſcribenda.

IIX. Conſuetudines ac mores ægrorum qui neſcit, minus feliciter curationem inſtituit.

IX. Uſus chymiæ longe diffuſior & magis medico neceſſarius quam anatomiæ.

X. Vomitoria & purgantia optimè miſcentur cum opiatis.